

transcript

POLITIEKE WOENSDAG VAN WOENSDAG 17 NOVEMBER 2021 20.00 UUR

Voorzitter: J. Sietsma (GroenLinks)

Namens de raad: C. Nieuwenhout (GroenLinks), R. van Niejenhuis (PvdA), T. Rustebiel (D66), D. Brandenburg (SP), J. Boter (VDD), P. Rebergen (ChristenUnie), K. de Wrede (PvdD), H.P. Ubbens (CDA), R. Staijen (Stadspartij), S. Bosch (Student&Stad), T. van Kesteren (PVV)

Namens het college: P. Broeksma (wethouder)

Namens de griffie: W. Meijer

Warmtetransitieplan

00:16:10

Voorzitter: Ik stel voor dat we beginnen. Er zou nog iemand kunnen komen, maar dat zien we dan wel. De heer van Kesteren doet digitaal mee. Welkom allemaal bij deze meningsvormende sessie over het raadsvoorstel warmtetransitieplan. Eerder al een technische briefing gehad, u hebt de ruimte gehad om technische vragen te stellen. Er is gelegenheid geweest tot inspraak. Het is vandaag een meningsvormende sessie, dus die is bedoeld voor het stellen van de politieke vragen aan elkaar, en of aan het college. Ik wens u een fijne bijeenkomst toe. Wie mag ik als eerste het woord geef. De heer Rebergen, gaat uw gang.

00:16:53

De heer Rebergen: Dank u wel, Voorzitter. Voorzitter, opnieuw is wel duidelijk geworden waarom we van het Groningse gas af moeten. Opnieuw veel onzekerheid en stress voor inwoners van het gebied na de zware aardbeving bij Garrelsweer en kippenveld bij de fakkelactie van vanavond. Het is daarom goed om het warmte transitieplan te bespreken. Wat voorop staat is het belang van isolatie. Of je woning nu staat in een gebied waar een warmtenet komt, een gebied die als elektrisch is aangemerkt of waar hybride beter past? We hebben daarom kortgeleden met GroenLinks en CDA vragen gesteld op de lokale uitvoering van het nationaal isolatieprogramma. Nogmaals dank voor de antwoorden. Het energieloket gaat een belangrijke rol daarin spelen. Het warmte transitieplan is een ambitieus plan.

00:17:40

Voorzitter: [onhoorbaar].

00:17:41

Voorzitter: Ja, want ik heb ook gelezen dat het energieloket een belangrijke rol gaat spelen, maar ik ben benieuwd of de heer Rebergen een idee heeft wat voor een rol dan. Stel, je hebt een koopwoning en geen geld om te investeren in isolatie. Wat gaat het energieloket dan doen?

00:18:03

De heer Rebergen: Dank u wel voor de vraag. Wat het energieloket in ieder geval zou moeten doen, is dat het bekender wordt. Het is nu bij veel mensen niet bekend dat je daar alle informatie kan krijgen, een plan kan krijgen ook gewoon voor je huis, hoe je dat zou kunnen

transcript

verbeteren. Als je het specifiek hebt over de mensen in een koopwoning die zulke maatregelen niet kunnen betalen, want daar gaat de vraag over, dan kan het energie transitiefonds dat we hebben ingesteld daar, wat ons betreft, een rol in spelen en het energieloket kan helpen om dat geld goed te besteden. Het warmte transitieplan is een ambitieus plan. We willen de komende jaren het aantal aansluitingen fors aansluitingen vast uitbreiden met warmte die duurzaam is en zo weinig mogelijk afhankelijk van fossiele brandstoffen, maar van duurzame bronnen als wind- en zonne-energie en restwarmte. We hebben een aantal vragen en opmerkingen bij het plan. Het eerste punt is de onrendabele top. Voor deze top ontvangen we nu subsidie. Het idee is dat met volumetoename dit opgelost wordt. De vraag is of de toename van het aantal huishoudens gelijk oploopt met de afbouw van die subsidies voor die onrendabele top, oftewel: komt er geen gat te zitten in de financiering? Twee: we willen van 3.000 naar ruim 20.000 aansluitingen. Hoe zorgen we voor voldoende participatie en maatschappelijk draagvlak? Worden de bijeenkomsten die belegd worden nog voldoende bezocht? Is het misschien een idee de wijkraden een rol te geven in het vergroten van het draagvlak? Hoe kijkt het college hier tegenaan? Het laatste punt gaat over het hoofdstuk iedereen aan de slag. De sociale huursector, dat is wel goed te doen, het komt er wel goed doorheen om dan te eindigen naar wat overzichtelijk is. De particuliere koop die wordt verhuurd, hebben wij onze zorgen. Inmiddels is meer dan de helft van de particuliere huur in Nederland tijdelijke huur. Een huur heeft dus weinig slagkracht tegen de huurbaas en die heeft zelf weinig baat bij grote besparingsingrepen of in isolatiemaatregelen, omdat de energierekening door de huurders wordt betaald. Is er een beeld van hoe groot deze groep in de wijken is? En op welke manier kunnen we hen toch stimuleren? Daarnaast zijn het de eigenaren van de goedkope koopwoningen. Kunnen zij de investeringen die gevraagd worden doen? En hoe kunnen wij zijn hierin ondersteunen? Tot zover.

00:20:35

Voorzitter: Dank u wel. Ik hoorde wel wat vrij technische vragen, dus ik hoop dat de wethouder zich daarmee red. In ieder geval met een politiek antwoord zal hij zich wel redden. Wie volgt? De heer Staijen?

00:20:45

De heer Staijen: Dank u, Voorzitter. Voorzitter, ten eerste, ik benadruk [onhoorbaar] dus namens 100 procent Groningen en de Stadspartij. Langzaam maar zeker groeit het warmtenet. Ik kan verder afschakelen van de fossiele energie voor verwarming en de rest, de recente aardbeving heeft weer aangetoond hoe hard dat nodig is. We zien dat u dus als een goede ontwikkeling, maar ik heb een paar opmerkingen hierbij. Ten eerste, ChristenUnie zei het ook al, wat je niet verliest, hoeft je niet bij te stoken. Dus de belangrijkste maatregel moet blijven: het steeds beter isoleren van woningen. Er zijn wel wat subsidies voor mogelijk, maar dat is nog onvoldoende. Wij zien graag een versoepeling en verruiming van de subsidiemogelijkheden, vooral voor particuliere woningen, zodat het aantrekkelijker wordt ook om deze stap zetten. Want ja, dat energieloket geeft wel goede adviezen, maar geeft geen geld en lang niet alle eigenaren hebben zomaar een pak geld om even extra te investeren. Het tweede, de nieuwe warmtecentrale die vorige week in bedrijf is gesteld en dat is een prachtige stap bij de inzet van restwarmte. Maar, Voorzitter, nog steeds zijn al die mogelijke warmtebronnen een zwakke plek in de verdere ontwikkeling van dit warmtenet.

transcript

Theoretisch zijn er ruim voldoende potentiële ruimtebronnen in ons gebied. Maar ja, reken je jezelf niet rijk, want met nog lang niet allemaal zijn harde afspraken gemaakt over hoeveel ruimte er beschikbaar gesteld zal worden en in welke vorm dat zal zijn. Soms zullen ze het ook zelf willen gebruiken. Dan nog één opmerking: wij staan achter de verdere uitrol van het net in het noordwesten van de stad. Maar het gaat niet alleen om het in een zo groot mogelijk gebied snel aansluiten van die grote corporatie woonblokken. Dat is een deel, het gaat vlug, prachtig, maar wij willen graag meer actie voor het verdichten van het net, door het ook aansluiten van grondgebonden woningen, zodat er een totale dekking komt van gelijksoortige aansluitingen in een heel gebied. Dank u wel.

00:22:49

Voorzitter: Dank u wel. De heer Boter.

00:22:53

De heer Boter: Dank u wel, Voorzitter. Voordat ik mijn woordvoering begin over dat isoleren, wou ik me graag aansluiten bij de woordvoering van de drie eerdere partijen door twee personen en over de onrendabele top en de subsidies sluit ik me aan bij de vraag van de ChristenUnie. Maar de VVD-fractie heeft kennisgenomen van alle plannen, de prestaties die er waren en de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat wij niet staan te springen voor een grotere uitrol op dit moment van de warmtenetten en dat met name gelet op de gestelde doelen. Want het lijkt wel leuk, zoals de twee eerdere partijen noemen, dat het ook wel noodzakelijk is om op warmte over te stappen van gas. De bevingen tonen wel weer aan en alle acties waarom dat zou moeten. Alleen het grote probleem is dat het bij verwarmen van het warmtenet nog steeds ook met gas gebeurt. Dus uiteindelijk heb je dat gas links of rechtsom toch grotendeels nog wel nodig en dan zou de stelling kunnen zijn: "Nee, want dat is warmte van datacentrales." Maar die datacentrale krijgt toch vooral uit kolen en gas weer zijn energie. Dus uiteindelijk linksom of rechtsom gebruik je gas op een warmtenet te doen. En dat is net waarom we er niet zo om staan te springen, want betere bronnen zou een vorm zijn als Geothermie wat niet echt kan, want dat hebben we al afgeschoten en een andere bron van zonneboilers zijn. Dus die zou je nog wel kunnen plaatsen voor verdere uitrol, maar ja, of dat alle benut [onhoorbaar].

00:24:04

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout wil u heel graag even onderbreken.

00:24:07

De heer Boter: Ja, dat weet ik. Die zit al te denken.

00:24:08

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, de zin werd steeds langer, dus ik dacht: ik wacht toch niet helemaal tot het eind van deze zin. Is de VVD het met mij eens dat het warmtenet toch wel ook gevoed kan worden door duurzame bronnen en dat daar gewoon een verkenning van is gemaakt de afgelopen tijd, die ook aan de raad beschikbaar is gesteld, en dat de restwarmte die er in de gemeente al is, die deels, moet ik toegeven, zolang de elektriciteitsmix landelijk nog niet zo heel groen is, ook nog niet zo heel groen is, maar toch groener dan zomaar aardgas gebruiken? En aan de andere kant restwarmte van de industrie die anders vervliegt en ook bijvoorbeeld aquathermie, riothermie, zonthermie op [onhoorbaar], dat het toch best wel wat potentie is om een warmtenet duurzaam te verwarmen?

transcript

00:25:00

De heer Boter: Nee, zoals ik al zei, maar ik vind het fijn dat ik er nog een college bij krijg, zijn er wel bronnen die voldoen aan een wat duurzamere oplossing. En dat zou zonthermie kunnen zijn, dat zou in vorm nog geothermie kunnen zijn mits dat veiliger kan voor de bodem of daar van de zekerheid geboden kan worden. Maar het grote probleem van die restwarmte is dat een deel van die restwarmte nog inderdaad, maar dat geeft u zelf ook toe, niet heel groen, maar vooral grijs is.

00:25:21

Voorzitter: De heer Bosch wil daar graag even op verder gaan.

00:25:24

De heer Boter: Ik was nog niet klaar met mijn antwoord. Ik wou nog één zin toevoegen even aan het antwoord.

00:25:29

Voorzitter: Eén zin.

00:25:30

De heer Boter: Een ander punt is, en dat wou ik nog maken, dat bedrijven ook zelf weer gedwongen worden om minder restwarmte te produceren in het kader van hun eigen duurzaamheid. Dus dan droogt de restwarmte weer op, terwijl wij een veel groter warmtenet hebben.

00:25:41

Voorzitter: De heer Bosch.

00:25:44

De heer Bosch: Ja, voorzitter, ik hoor ik toch iets wat gek, want of die warmte van een datacentrum gaat de lucht in of we verwarmen de huizen van. En dan zegt de VVD: "Ja, in eerste instantie is die warmte niet goed opgewekt." Dat ben ik met je eens, dat wil je het liefst veranderen. Maar als die warmte er toch is, wil je toch geen huizen stoppen.

00:26:02

De heer Boter: Of in allerlei andere verwarmingen. Dat kan ook van het bedrijf in het bedrijventerrein daarnaast zijn. Nee, als je die warmte hebt, maar daar heb ik ook niks over gezegd, zou je die warmte best kunnen gebruiken. Dat is prima. Maar ik wou wel even wijzen op de doelen en de doelen is een duurzaamheidsdoel en daar had ik het over. En als dat nou aan de ene kant gas is en aan de andere kant gas, dan is er toch nog niks duurzamers aan. Dat is de heer Bosch toch met mij eens, mag ik hopen, maar daar kan hij straks in zijn eigen woordvoering nog wel wat over zeggen.

00:26:24

De heer Boter: Nee, dat wil hij graag nu doen. De heer Bosch.

00:26:25

Voorzitter: Ja, daar was ik al bang voor.

00:26:28

De heer Bosch: Dat zal ik dan in mijn eigen woordvoering over doen. U heeft al genoeg vragen gehad, maar het klopt echt niet wat je zegt.

transcript

00:26:32

Voorzitter: Mevrouw De Wrede.

00:26:33

Mevrouw De Wrede: Dank u wel, Voorzitter. Het gaat er inderdaad voor een groot gedeelte om duurzaamheid te doelen. Maar is de heer Boter het met ons eens dat het ook gaat om geheel politieke toestanden en dat het ook daarom heel fijn zou zijn als wij zelf kunnen beschikken over de energie om onze huizen op te warmen.

00:26:58

De heer Boter: Ik denk dat de Partij voor de Dieren en de VVD het hier roerend met elkaar eens zijn, maar dat gas voor de datacentra en het gas voor wat we in de huizen stoppen, zal op een gegeven moment ergens anders vandaan moet komen, naar Groningen. En ja, dan weten we allemaal dat dat niet altijd landen zijn, als het niet Noorwegen is, die er een andere politiek systeem op na houden, dan wel gas gaan gebruiken voor politieke doeleinden. En daar word je niet heel vrolijk van. Dus dat we daar vanaf moeten op lange termijn, lijkt me duidelijk.

00:27:23

Voorzitter: Mevrouw De Wrede nog een keer.

00:27:25

Mevrouw De Wrede: Ja, ik ben het helemaal eens met de heer Boter dat die hele warmtetransitie nog helemaal niet duurzaam is, maar dat is natuurlijk ook niet allemaal in één keer te veranderen en je zult ergens moeten beginnen. Is de heer Boter het met mij eens dat het feit dat dit college probeert om een toekomstvisie te ontwikkelen waarbij we in de toekomst voor onze bewoners kunnen garanderen dat zij hun huizen kunnen verwarmen, dat dat in principe heel wenselijk is?

00:28:00

De heer Boter: Ja, want dat was ook mijn eerste zin. Wij staan niet te springen om een verdere uitrol, maar wij vinden een uitrol en experimenteren met warmtenetten en andere vormen van energie juist heel belangrijk. Dus ook daar ben ik het met de Partij voor de Dieren eens. Dus het is heel mooi dat wij in een vraag en antwoord keurig door mijn woordvoering heen gaan. Maar ik heb nog wel een paar vragen, een drietal vragen die ik wou stellen, want uiteindelijk wat je ziet, is dat behalve de restwarmte, want die wordt privaat opgewekt, want dat zijn die bedrijven, is al het andere publiek. En je ziet ook dat onze telefoon, onze gas en onze elektriciteit uiteindelijk ook door marktpartijen wordt geleverd. Dus ik zou wel graag een schetst willen, want die kan ik echt nergens vinden en daar heb ik ook niet echt een antwoord op gekregen op mijn technische vragen: hoe ziet het college de introductie van marktpartijen in een warmtenet systeem, zodat ook de risico's wat gedragen worden door een publiek en private personen? En dan de volgende vraag: dat zijn de experimenten, want er worden ook experimenten gedaan, met name bij [onhoorbaar], wat ook bij laagbouw, omdat je dan wat meer verdichting krijgt en niet alleen maar hoogbouw het. Dat is prima gesubsidieerd als we experimenten doen om daarmee onze kennis op te bouwen. Maar in welke mate worden daarbij ook private partijen uitgenodigd om hun kennis daarbij te gebruiken? Namelijk ook partijen die zelf ook als bedrijf de transitie of misschien van fossiele brandstoffen naar andere brandstoffen en

transcript

duurzame brandstoffen moeten maken. En hoe ziet het college dat om die partijen daar ook bij te betrekken? En het laatste punt raakt wel een punt, wat eerder ook al werd gezegd: het blijkt nu nog wel vrij prijzig om aansluitingen met name van woningen te doen. Dus op welke manier zit er een manier in om te zorgen dat die aansluiting zodanig wordt gedaan dat het ook een betaalbare optie blijft? Dat blijft een beetje de zoektocht die wij niet uit de stukken kunnen halen. Dus misschien dat het college daar nog een antwoord op kan geven.

00:29:43

Voorzitter: Dank u wel, die volgt? Mevrouw Nieuwenhout.

00:29:57

Mevrouw Nieuwenhout: Zoals de ChristenUnie al zei, de aardbeving die ons deze week weer opgeschrikt, daarom willen we van het Groningse gas af. De huidige energieprijzen die de pan uitrijzen, daarom willen we ook niet afhankelijk zijn van buitenlands gas. Dat betekent dat wij in Groningen druk bezig moeten met de energietransitie en dan in dit geval vooral de warmtetransitie. Dat betekent niet dat we morgen allemaal van het gas af zijn, maar wel dat we eraan moeten werken om met zijn allen zo min mogelijk gas te gebruiken. Stap één: isoleren. Schriftelijke vragen van mijn fractie hierover samen met CDA en CU laatst, waren dan een aanloop en nu vinden we het ook weer belangrijk dat dat één van de kernpijlers is van dit beleid. We willen graag dat de wethouder alle middelen aanwendt, dus ook de extra middelen van het rijk, om ervoor te zorgen dat huiseigenaren en verhuurders zo snel mogelijk en zoveel mogelijk isoleren. We hopen dat die daarover de raad ook regelmatig informeert. En verder zouden we graag willen dat dat gedeelte van het warmtetransitieplan verder wordt uitgewerkt.

00:30:59

Voorzitter: De heer Brandenburg.

00:31:00

De heer Brandenburg: Dank, Voorzitter. Ja, aan GroenLinks eigenlijk ook de vraag, want ik snap wel dat zij de wethouder oproepen om hier ergens in de toekomst eens een keer de raad over te informeren. Maar we bespreken nu dit stuk over warmte waar isolatie een groot deel van is. Vindt u dat het college voldoende doet, met name voor die mensen die nu geen eigen investering kunnen doen om hun huizen te isoleren? En waar leest u dat dan in de stukken?

00:31:25

Mevrouw Nieuwenhout: Nou, u neemt een voorschotje op mijn woordvoering. Dus daar ga ik graag eerst even mee door. Als u nog niet voldoende antwoord heeft, dan hoor ik het daarna wel weer. Dus de vraag die wij graag willen dat verder wordt uitgewerkt, is: hoe gaan we er op inzetten dat iedereen de natuurlijke momenten, dus CV kapot, verhuizing, aangrijpt om te verduurzamen, onafhankelijk van de prijsklasse van de woning en de inkomensklasse van degenen die daar woont. Kan de gemeente inwoners hier veel actiever over informeren? Dus zowel over de technische mogelijkheden, maar ook over de financiële mogelijkheden, in plaats van te vertrouwen dat mensen zelf de weg naar het energieloket vinden.

00:32:02

Voorzitter: De heer Boter.

transcript

00:32:05

De heer Boter: U geeft daar een rol aan de gemeente en dan wordt die warmtetransitie nog duurder. Zou daar ook niet een rol voor bedrijven in zitten en installateurs om die te informeren dat zij de informatie geven? Want die bel ik en u waarschijnlijk ook als uw ketel kapot is.

00:32:19

Mevrouw Nieuwenhout: Nou, mooi dat u ook een voorschot neemt op mijn woordvoering, want dat was mijn volgende punt. Hoe zorgen we dat ook de installatiebranche er klaar voor is om op grote schaal hybride warmtepomp te leveren? Uit eigen ervaring, een jaar geleden was er in heel Noordwest-Groningen geen enkel bedrijf te vinden die dat voor mijn huis wilde doen. Dan lijkt het me moeilijk om dat voor de rest van Groningen nu wel te doen. Dus kan het college hier verdere plannen voor ontwikkelen, aangezien dit over het merendeel van de wijken gaat in Groningen heeft dit een enorme impact. Dan de hoofdzaak van dit plan is een warmtenet voor Noordwest-Groningen.

00:32:58

Voorzitter: De heer Brandenburg had ook nog een vraag.

00:33:03

De heer Brandenburg: Nou, de heer Brandenburg heeft zijn vraag niet beantwoord gekregen, want u zou [onhoorbaar] de gemeente plannen gaat ontwikkelen om mensen beter te informeren. Met betere informatie kun je geen investering in je woning doen. Dus nogmaals, GroenLinks, wat vindt u dat we zouden moeten doen om ervoor te zorgen dat mensen die nu geen eigen investering kunnen doen in een woning, toch hun woning op korte termijn kunnen isoleren? Wat kan de gemeente daarbij doen, behalve dan informeren?

00:33:34

Mevrouw Nieuwenhout: Nou, as a matter of fact, er zijn al wel een aantal fondsen die woningeigenaren hiervoor zouden kunnen gebruiken.

00:33:42

De heer Brandenburg: Niet zonder eigen investering.

00:33:45

Mevrouw Nieuwenhout: Nee, klopt, maar niks is gratis in deze wereld!

00:33:48

De heer Brandenburg: Ja, Voorzitter, maar dan loopt u hier vorige week een motie in te dienen die [onhoorbaar]. "Het is een klimaat noodtoestand. We moeten het maximale doen wat nodig is." En dan zegt u hier: "Ja, het is nou eenmaal niet gratis." Dus mensen die het niet kunnen betalen, dikke pech, bij GroenLinks hoeft u niet aan te komen.

00:34:03

Mevrouw Nieuwenhout: Dat zeg ik helemaal niet. Dan legt u mij dingen in de mond die totaal niet kloppen. Wij zijn de afgelopen jaren bezig geweest om miljoenen binnen te halen vanuit het rijk om hier in Groningen energiearmoede aan te gaan. 16 miljoen is het, geloof ik, en als er niet nog meer binnenkomt de komende tijd, dan zal ik daar de wethouder nog persoonlijk voor aan de mouw trekken. Dat vinden wij hartstikke belangrijk en daarnaast zijn er dus al financieringsmogelijkheden die wel bestaan, maar die nauwelijks bekend zijn.

transcript

Daarvan vinden wij dat meer informeren inderdaad een optie is. Maar dus ook voor de mensen die het niet kunnen betalen, zijn er middelen beschikbaar.

00:34:38

De heer Brandenburg: Welke dan? Welke dan? Welke dan? Noem ze eens, want ik hoor alleen maar informeren, ik hoor alleen maar zaken waarbij eigen middelen een rol spelen. Welke zijn er dan voor mensen die nu geen middelen hebben om te investeren? Wat doet de gemeente daaraan? Niks, volgens de SP.

00:34:54

Mevrouw Nieuwenhout: Het volkshuisvestingsfonds: 10,5 miljoen, programma aardgasvrije wijken De Wijert om te isoleren: ook iets van 5 miljoen, in Paddepoel en Selwert: ook een paar miljoen, de provincie heeft nog een fonds hiervoor, verduurzamingshypotheken zouden ook in totaal lagere lasten moeten opleveren. U kunt er wel doorheen praten, maar u luistert gewoon niet naar de miljoenen die hiervoor wel beschikbaar zijn.

00:35:17

De heer Brandenburg: Omdat ze allemaal een eigen bijdrage vragen en ik vroeg juist om dingen te noemen waarbij mensen die geen eigen bijdrage kunnen doen, toch hun woning kunnen isoleren. En die kunt u niet noemen, want die zijn er niet.

00:35:27

Mevrouw Nieuwenhout: Nou, die heb ik net genoemd. Ik ga weer door met mijn woordvoering. Namelijk over het warmtenet van Noordwest-Groningen, de kernzaak van dit plan zijn we blij dat er voortvarend gewerkt wordt en in collectieve oplossingen gedacht wordt, maar wij hebben drie aandachtspunten voor het college. Ten eerste: de uitrol van het warmtenet staat of valt bij goede communicatie met de inwoners. Hoe heeft het college over dit warmteplan gecommuniceerd tot nu toe? En hoe is het van plan om de uitwerking verder te communiceren en dit verder met de inwoners in de verschillende wijken op te pakken? Ten tweede: we vinden het belangrijk dat het goed duidelijk is hoe de petten verdeeld zijn binnen de uitrol van het warmtenet. Op pagina 24 staat bijvoorbeeld dat de energiecorporatie een rol zou kunnen hebben bij de levering van warmte. Maar is dat dezelfde energiecoöperatie die ook in het voortraject bezig is met de participatie en bijvoorbeeld ook isolatieadvies organiseert via energiecoaches? Want we zijn bang dat een te grote clustering van verantwoordelijkheden binnen één partij onwenselijk is. Maar we vragen ons ook af of dat dezelfde corporatie zou zijn, of dat er ook misschien wel verschillende energiecorporaties in het spel zijn. En ten derde: het aanleggen van een warmtenet lijkt nu een beetje los te staan van wanneer corporatiewoningen geïsoleerd of gerenoveerd worden, of in ieder geval wordt er in het stuk geen duidelijke koppeling tussen gemaakt. Zorgt het college ervoor dat dat in de praktijk wel gebeurt? En zo niet, is het dan wel bereid om daarnaar te kijken? Dat was hem.

00:37:00

Voorzitter: De heer Boter, korte vraag.

00:37:02

De heer Boter: Ik heb nog een korte vraag, want ik dacht dat er wat meer over duurzaamheid zou komen. Zou u niet veel liever hebben dat als er ook duurzame bronnen zijn, dat dan de

transcript

uitrol tegelijk loopt met die duurzame bronnen? Even los van experiment, want daar zijn we het volgens mij wel over eens, want anders blijven we gas pompen.

00:37:17

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, dit is een kip en ei probleem. Wil je eerste de bronnen klaar hebben zonder het huis om het aan te leveren, of wil je eerste de huizen klaar hebben en daarna de bronnen zoeken? Volgens mij doen we nu tegelijkertijd zowel de bronnen ontwikkelen als de huizen aansluiten en dat vind ik de goede strategie.

00:37:34

Voorzitter: Dank u wel. Wie volgt? De heer Van Niejenhuis.

00:37:36

De heer Van Niejenhuis: Dank u wel, Voorzitter. Voorzitter, wij zijn heel blij met dit warmtetransitieplan als PvdA. Wij zijn ook heel blij om te zien dat het warmtenet in het Noordwesten van de stad nu goed op stoom is. Wij begrijpen en dragen ook die keuze mee om juist daar de focus op te leggen. We hebben wel zorgen over het tempo van de ontwikkelingen buiten die warmtenet gebieden. Zoals bekend, denk ik, hier door de PvdA vaker gezegd: wij geloven niet dat met enkel het informeren door het energieloket iedereen mee kan komen. De SP memoreert dat net ook al. We informeren mensen die misschien juist wel al wel geïnteresseerd zijn in deze warmtetransitie en onze zorg is dat dit de kloof vergroot tussen mensen die vanzelf mee kunnen komen en mensen die niet mee kunnen komen. Wij zien de energietransitie juist als een kans om die maatschappelijke tweedeling te verkleinen. Dat moet gebeuren door lastenverlichting voor huishoudens die dat het hardst nodig hebben. Dus het energiefonds wat mevrouw Nieuwenhout al aanhaalde, kunnen we stappen maken. Maar we moeten het zeker ook bezien in samenhang met het beleid voor de warmtetransitie en wij kijken dan ook reikhalzend uit naar de miljarden die het nieuwe kabinet hier vast voor beschikbaar stelt. We hebben wel nog een paar vragen aan het college en dat is ook even over het tempo. Het tempo dat we in 2030 in Noordwest-Groningen van het gas af hebben. Dat is een fantastische ambitie. Hulde daarvoor, maar voor particuliere woningeigenaren vraagt het wel een hele forse investering en niet iedereen kan dat opbrengen, terwijl juist investeren in isolatie zo belangrijk is. Dus onze vraag is een beetje: hoe ziet het college dat nou voor zich? Als we in 2030 die wijk echt gaan afsluiten van het gas, wat gebeurt er dan met mensen die niet mee kunnen komen?

00:39:08

Voorzitter: De heer Ubbens.

00:39:10

De heer Ubbens: Bedankt, Voorzitter. Ik heb ook een vraag. De Partij van de Arbeid geeft aan: begin 2030 jaar die wijk misschien afsluiten. Hoe ziet u de vrije keuze van mensen? Want ik lees in het collegestuk: mensen hebben een keuze, mensen mogen meedoen aan dit warmtenet, maar in 2030 wordt het gas afgesloten. Dat kan ik niet helemaal met elkaar rijmen. Hoe ziet u dat?

00:39:32

De heer Van Niejenhuis: Dat is ook precies de vraag die ook die ik ook het college bedoelde te stellen. Wij vragen ons ook echt af hoe het college dat doet. Kijk, vroeger had je gemeentelijke energiebedrijven en had je dan wel gasbedrijven voor het [onhoorbaar]. Er

transcript

waren toen ook mensen die met hun eigen gasflessen bleven functioneren, omdat ze niet op zo'n aangesloten waren. Dat zou ik niemand toewensen. Dus ik ben heel benieuwd: hoe gaan we dit nou zo doen dat iedereen mee kan doen? Dan nog twee punten, Voorzitter, kort, in de buurten waar we nu bezig zijn in het Noordwesten van de stad zijn relatief veel huizen met een slechte isolatiewaarde. En zijn er nou toereikende middelen om de mensen te helpen om de isolatiewaarden op niveau te krijgen? Want anders zitten we straks op het warmtenet maar gaat het alsnog niet mis, in de zin niet betaalbaar. En tot slot, zouden we dan niet toe kunnen naar een situatie waar we een soort van energiecoach plus hebben, die niet het laaghangend fruit pakt, niet adviseert over kleine maatregelen, maar die juist echt meer tijd heeft om mensen meer in detail te adviseren over de mogelijke maatregelen, ze kan ondersteunen bij financieringsvraagstukken en uitvoeringsvraagstukken. Want wij moeten ervoor waken dat mensen bij die gebiedsgerichte aanpak niet mee kunnen komen.

00:40:43

Voorzitter: Dank u wel. De heer Boter.

00:40:45

De heer Boter: Ja, ik had nog één vraag over die financiering. Waar denkt de PvdA dan aan? Aan financiering die je zou kunnen krijgen onder gunstige voorwaarden, als een soort lening of extra hypotheek, zodat je dat kunt betalen?

00:40:56

De heer Van Niejenhuis: Dat lijkt mij een hele interessante optie inderdaad.

00:40:58

Voorzitter: De heer Rustebiel.

00:41:03

De heer Rustebiel: Dank u wel, Voorzitter. Ja, exploderende gasprijzen en naar deze wijken weer een drie plus b vinden, dat is wel helder waarom wij met het gas moeten stoppen op termijn. Wij zijn enthousiast over de stappen die we zetten op weg naar aardgasvrije wijken. Maar onderweg letten we ook goed op naar de financiële risico's, op de tarifiering, op de duurzaamheid van de bronnen en op de positie van inwoners in de transitie. En over die vier dingen wil ik het even hebben vandaag. Over de uitbreiding van Vinkhuizen hebben wij altijd gezegd dat we dat pas willen doen als die duurzame bronnen ook gegarandeerd zijn. Nou, ik heb van het college begrepen dat volgend jaar met die nieuwe warmtecentrale, dat dat gewoon gaat lukken. Dus aan die voorwaarde lijkt mij dat dan voldaan wordt. En door onze motie is biomassa ook geen optie meer. Dus we zijn blij dat dat de innovatie in die zin ook heeft aangejaagd om andere bronnen aan te sluiten. Wel vinden wij dat deze stukken veel techniek uitademen. En wij vragen ons af hoeveel bewoners we hier goed in mee kunnen krijgen. Daarover horen wij soms ook wel zorgelijke verhalen, bijvoorbeeld over de pilot Buurtwarmte 050. Die pilot is nooit geëvalueerd en Buurtwarmte 050 is feitelijk geannexeerd door Grunneger Power. En die naam, ik gebruik Grunneger Power nu voor het goede doel, daar niet van. Alleen, je moet wel oppassen dat je met dit soort bewegingen het lokale enthousiasme niet in de kiem smoort, want deze raad heeft met de motie de kracht van lokaal, het college juist aan willen moedigen zodat die corporaties en die inwoners een stevige rol krijgen. Juist ook omdat we bij het aansluiten van het particulier eigendom die kennis van die inwoners heel goed kunnen gebruiken. En ik wil ook graag aansluiten bij wat

transcript

de heer Staijen daarover zei. We moeten natuurlijk meters maken, het is op zich logisch dat je eerst je grote brokken aansluit, maar echt de grote uitdaging, ook op sociaal vlak, zit natuurlijk in de particuliere eigendom. Dus ik zou het toch graag fijn vinden als we ook gewoon wat sneller het netwerk wat konden verdichten, omdat we, denk ik, daar op de lange termijn ook het meest werk aan hebben aan die particuliere eigendom. Dus we kunnen er beter maar vroeg mee beginnen. Maar we moeten ook eerlijk zijn: voor de omslag die we willen maken, dat lukt niet in één keer en voor veel inwoners is het onrendabele top op dit nog te fors.

00:43:01

Voorzitter: De heer boter heeft een vraag voor u.

00:43:03

De heer Boter: Ja, even over particulier eigendom. Particulier eigendom zou toch op een gegeven moment ook mogelijk kunnen financieren van de warmtepomp? Dan hoeven ze ook niet op het warmtenet. Dat zou mogelijk, particulier gezien, een veel goedkopere investering zijn dan het hele warmtenet. Is D66 dat niet met me eens?

00:43:16

De heer Rustebiel: Nou, volgens mij kun je op die wijken energieplannen goed zien wat de beste manier is om te verduurzamen voor die desbetreffende wijken. Dat zijn die hybride wijken, dat zijn die elektrische wijken en dat zijn die wijken die een warmtenet nodig hebben. Het kan best zijn dat er misschien binnen die wijken wat vlekken komen met wat uitzonderingen. Ik kan me voorstellen dat die opening er op termijn wel komt. Dus volgens mij zit daar geen tegenstrijdigheid in.

00:43:39

Voorzitter: De heer Ubbens heeft ook een vraag.

00:43:43

De heer Ubbens: In die zin, Voorzitter, zit er een tegenstrijdigheid in? Is er een keuze, ja of nee? Woon je nu in een wijk met een warmtenet, gaan we er dan van uit dat iedereen dat moet doen? Of houdt iedereen een keuze om te zeggen: "Ik ga dan niet doen." Hoe kijkt D66 daarnaar en wat voor consequenties zou dat misschien kunnen hebben?

00:44:00

De heer Rustebiel: Nou ja, ik vind dat zolang de overheid de mensen niet in staat stelt om over te stappen, bijvoorbeeld om een onrendabele top te financieren, dat wij ook niet zomaar mensen van het gas af kunnen dwingen. Dus dat vind ik ervan. Ik zie tegelijkertijd ook dat wij daar nog heel veel werk hebben te doen voordat we daar zijn. Dus daarom denk ik dat je juist ook nu met particulier eigendom moet beginnen, omdat je daarmee tegen grotere issues aanloopt dan met die grote blokken.

00:44:24

De heer Rustebiel: De heer Ubbens.

00:44:24

De heer Ubbens: Ik bedoel, Voorzitter, wij leggen nu een warmtenet aan in die straat. Daar wordt publiek heel veel in geïnvesteerd. Maar er is straks de optie dat een hele straat dan zegt: "Nou, warmtenet gaan we niet gebruiken, wij gaan gewoon all-electric doen in deze

transcript

straat." Want hoe weten wij nu zeker dat over tien jaar deze wijk het warmtenet gaan gebruiken? Of gaan we dat toch verplichten om dat we dan zeggen: "Ja, dat is nou eenmaal voor u de keuze die wij hebben gemaakt." Dat vraag ik me af.

00:44:50

De heer Rustebiel: Dit is ook een beetje een technische vraag, maar ik kan me heel goed voorstellen dat als je het aardgasnet netwerk eruit haalt en een warmtenet aanlegt, dan kun je inderdaad niet meer op aardgas, maar daar kun je, denk ik, nog steeds prima zelf all-electric gaan. Maar goed, ik ben even benieuwd naar de reflectie van het college erop, maar dat lijkt mij niet per se een probleem. Of het verstandig is, dat is wat anders. Verder vinden wij dus goed dat op dit moment zeker het warmtenet in publieke handen is en ik vind ook dat de energie-infrastructuur in publieke handen moet blijven. Maar het zou misschien best wel een interessante gedachte kunnen zijn om op termijn ook wat andere aanbieders waar te laten leveren op het warmtenet mits die natuurlijk aan de voorwaarden van duurzaamheid voldoen, want op dit moment krijg je natuurlijk wel een grote monopolist die jou van warmte voorziet en daar zit dan zeker een gevaar in.

00:45:33

Voorzitter: De heer Brandenburg.

00:45:35

De heer Brandenburg: Ja, voorzitter, kan D66 de SP dan eens uitleggen wat daar voor een gevaar in hun ogen zit? En in hoeverre het niet een gevaar is dat wij als politiek, als publieke sector de investering doen, het risico lopen en dat een private exploitanten winst erop mag maken? Ik snap dat de liberalen van D66 dat leuk vinden, maar daar hebben we toch niks aan?

00:45:56

De heer Rustebiel: Nou, de liberalen van D66 vertrekken altijd vanuit de individu en vanuit de inwoner. En volgen mij is het fijn als de inwoner wat te kiezen heeft. Volgens mij als je als gemeente private partijen toegang geeft tot het warmtenet ga je zelf over de voorwaarde, namelijk wat moet zo'n partij daarvoor betalen om dat te doen, want die gebruikt de infrastructuur die wij met publiek geld hebben aangelegd en tegelijkertijd moet je dan ook tegen zo een aanbieder zeggen: "Ja, luister, dit is nou juist bedoeld voor duurzame warmte, dus die moet je dan ook wel leveren. Dan moet je niet met andere warmte aankomen, want dan laten we jou niet toe."

00:46:23

Voorzitter: De heer Brandenburg.

00:46:25

De heer Brandenburg: Ja, Voorzitter, maar wil D66 nou echt beweren dat er mensen zijn die het iets uitmaken dat wanneer ze de verwarming aandraaien waar die warmte vandaan komt? Mensen willen toch gewoon dat die warmte goed opgewekt is, dat die in huis komt, en of dat nou een bedrijf a, bedrijf b of de gemeente is, dat maakt toch niet zoveel uit. Wij moeten er toch voor zorgen dat die investering terugkomt naar de gemeente, naar de gemeenschap en niet wegvloeit in de zakken van winstmakende bedrijven. Dat bent u toch met de SP eens, of niet?

transcript

00:46:54

De heer Rustebiel: Zeker, zeker. Volgens mij zeg ik ook helemaal niet het tegenovergestelde. Alleen, het is wel zo, wat mensen bijvoorbeeld wel uitmaken, is wat ze moeten betalen voor hun warmte. En het kan natuurlijk best zijn dat er bedrijvigheid komt in de gemeente Groningen die restwarmte produceren die zegt: "Nou, dan wil ik wel ontsluiten via jullie warmtenet." Daar moeten we, denk ik, met een open blik naar kijken.

00:47:12

De heer Rustebiel: Ik denk dat het ook wel een beetje aansluit bij wat GroenLinks net zei over: we moet oppassen voor te grote machtsconcentraties in dit speelveld. Er moeten gewoon mindere corporaties en energiecorporaties hierbij betrokken zijn zodat de inwoner beschermd blijft tegen die machtsconcentraties, want ja, daar maken wij ons natuurlijk wel een beetje zorgen over.

00:47:32

Voorzitter: De heer Brandenburg.

00:47:34

De heer Brandenburg: Ja, Voorzitter, kom nou toch, machtsconcentratie?! Dit is een publiek bedrijf waar wij als gemeenteraad over gaan. Wij zijn gekozen door de inwoner. Hoe Democratisch wil D66 het hebben? Of bent u het geloof in ons parlementaire democratie verloren, dat bedrijven dit moeten gaan overnemen?

00:47:50

De heer Rustebiel: Nou, nee, maar kijk, bijvoorbeeld zo een buurtcorporatie is opgericht door Buurtwarmte 050. Het is denk ik heel mooi en dat soort corporaties moeten hun plek blijven krijgen en niet zomaar worden overgenomen door in dit geval dan Grunneger Power en het daarmee gewoon alles weer één partijen is. Voor dat soort initiatieven moet gewoon plek blijven en ik denk dat dat veel belangrijker is dan eventueel bedrijven nog. Voor hen zal het waarschijnlijk toch niet zo interessant zijn. Het gaat me echt primair om die corporaties. En verder sluit ik aan bij alles wat er is gezegd over energiebesparing. Ik zie uit naar de bespreking van het energie transitiefonds en wat we uit dat fonds kunnen doen om energie te besparen, want wat je bespaart, hoeft je niet op te wekken en door de besparingen in de portemonnee neemt het draagvlak voor de transitie toe.

00:48:32

Voorzitter: Dat we nog meemaken in deze raad dat we het hebben over de vermeende macht van Grunneger Power. Wie mag ik het woord geef? De heer Ubbens.

00:48:41

De heer Rustebiel: Bedankt, Voorzitter. Er is natuurlijk terecht aandacht gevraagd voor de aardbevingen die we in onze provincie weer getroffen hebben. Aan de andere kant is het wel zo dat als we geen aardbevingen hadden gehad, geen gasbevingen, hadden we ook van het gas af gemoeten, en niet alleen vanwege de prijs, maar natuurlijk vooral vanwege de CO2-uitstoot, en wat misschien wel uiteindelijk de belangrijkste reden is dat wij nu deze energietransitie doormaken. Er is al een heleboel vragen gesteld, ik ga ze niet herhalen, maar ik zit vooral met een beetje de planning van het hele traject. We gaan in 2035 energieneutraal, de noordwestelijk wijken moet al in 2030 aardgasvrij zijn. Dat is in acht jaar tijd. De komende jaren gaan mensen nieuwe investeringen moeten doen, mensen gaan Cv-

transcript

ketels aanschaffen. Vorig jaar ging mijn eigen Cv-ketel weer kapot, heb ik weer een nieuwe gekocht. Toen heb ik nog gekeken: is er nog een alternatief mogelijk? Dat was er niet. Nou, weer een nieuwe Cv-ketel gekocht. Nu zie ik: "Oh, ik val in warmtenet." Dat zal binnen nu en een paar jaar dan, krijg ik dan een aansluiting Maar hoe word ik daarop voorbereid? Heb ik daar een keuze in? Daar moet bewoners heel snel in worden meegenomen, dat ik heb het idee dat dan nog te weinig gebeurt en dat we niet goed, weten volgens, mij hoe we daar mee om moeten gaan. Moeten we bewoners uiteindelijk, dat blijkt ook niet uit het document. Worden mensen gedwongen, hebben ze een keus en als mensen een keuze hebben, welk risico houdt dat in? Ja, dat risico zou natuurlijk weggenomen kunnen worden, als we een soort van garantie geven dat dit goedkoper wordt. Ooit zijn mensen van het andere gasnet af gegaan, omdat aardgas kwam en dat was veel levering zekerder en veel goedkoper. Dus dan gaan mensen dat wel doen. Maar ja, in dit geval weet ik dat niet zo zeker.

00:50:25

De heer Bosch: Voorzitter?

00:50:25

De heer Rustebiel: Er is een interruptie.

00:50:27

Voorzitter: De heer Bosch.

00:50:28

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Ja, dat vraagstuk of het verplicht wordt, daar zijn ze nu ook landelijk mee bezig en de wetgeving daarop speelt nu en wanneer je het niet verplicht maakt, is het probleem dat je een gasnet in stand moet houden voor een aantal woningen. Vind je het dan niet met mij ook logisch dat op termijn, wanneer het allemaal betaalbaar en goed geregeld is, het een keer verplicht gaat worden?

00:50:53

De heer Rustebiel: Nee, ik denk inderdaad dat er een moment komt dat het gas wordt afgesloten. Dat ben ik met u eens. De vraag is alleen: moeten wij dat al veel eerder doen? Welk argument hebben wij om te zeggen: "In die wijk gaat dat twintig jaar eerder gebeuren dan een paar straten verderop." Bijvoorbeeld, als wij dat eerder doen, dat is één. En ten tweede gaat het mij om de keuze: kan ik voor mijn warmte ook los blijven gaan van het warmtenet? Dat zou misschien wel kunnen, maar als hele straten dat doen en we hebben het wel aangelegd, hoe groot is dan dat risico voor ons? Want wij leggen dan een warmtenet aan, het loopt door die straat heen en niemand gebruikt het. Dus dat risico zou je alleen weg kunnen nemen als je zeker of redelijk zeker weet dat dit echt wel goedkoper gaat worden dan all-electric. Want als mensen zonnepanelen op hun dak hebben en een warmtepomp, wie zegt dan dat ze dat warmtenet nog nodig hebben? En dan kom je ook een beetje terug op dat hele verhaal van hybride en all-electric met allerlei kleurtjes op die kaart. Ik vraag me af hoe realistisch dat is. Dat plant wat makkelijker en het lijkt wel mooier, maar in werkelijkheid zal dat toch volledig weer door elkaar heen gaan lopen in de toekomst, zeker als mensen hun eigen keuze hebben. Bovendien is voor mij nog een beetje onduidelijk wat hybride is. Dat betekent in de praktijk waarschijnlijk alsnog Electric. Maar goed, daar laat ik het bij.

transcript

00:52:10

Voorzitter: Dank u wel. De heer Brandenburg.

00:52:15

De heer Brandenburg: Dank u, Voorzitter. Vorige week bij de bespreking van de begroting hadden we ook al een klein debatje over de isolatie en warmte en u kunt zich dus ook voorstellen dat ik dit stuk met veel belangstelling hebt zitten lezen om te kijken waar het college dan mee komt. Want wat doen we dan in deze warmtevisie om ervoor te zorgen dat we gaan isoleren? En ik heb eens even gekeken, het college wil de komende jaren werken aan passende informatie verschaffen. Oké. Het wel aansluiten bij een landelijke isolatiestandaard en landelijke isolatiecampagne. Ja. Er komt een stappenplan waarmee iedereen op basis van zijn eigen behoefte en financiële draagkracht stappen kan zetten. En natuurlijk komen er energiecoaches aan je keukentafel voor maatwerk. Dan zit je daar in je koopwoning in Beijum of in de Wijert, je krijgt je hypotheek en je boodschappen maar net betaald met je inkomen van rond het minimumloon en je wil wel investeren in die vloerisolatie in HR plus plus glas, zeker met deze energieprijzen, maar die energiecoach heeft je net voorgerekend dat om je woning echt op niveau te krijgen, je toch 20.000 euro moeten investeren. Voorzitter, hoe kunnen deze mensen zonder eigen investering vooraf ook meedoen aan de energietransitie en aan hun woning isoleren? Graag een duidelijke reactie hierop van het college.

00:53:38

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:53:40

Mevrouw Nieuwenhout: In de afwachting natuurlijk van de duidelijke reactie van het college, vraag ik me af of de SP-fractie het met mijn fractie eens is dat er door die isolatiemaatregelen ook flink wat energie bespaard wordt en dat de energierekening misschien eens wel een paar tientjes of zelfs honderd euro per maand naar beneden kan gaan. En dat we dus niet alleen hoeven te zoeken naar financieringsinstrumenten die het gehele bedrag kunnen betalen in één keer en that's it, maar dat we ook kunnen zoeken naar een financieringsinstrumenten die het bijvoorbeeld voorschieten en in de loop van de tijd weer terugverdienen. En dat bijvoorbeeld een energie transitiefonds zoals voorgesteld door het college, daar een heel mooi middel voor zou zijn.

00:54:19

De heer Brandenburg: Nee, dat ben ik helemaal met GroenLinks eens. Dat staat alleen niet in deze stukken. Dat staat ook niet in de stukken over het energie transitiefonds. Dit is voor het eerst dat ik GroenLinks een dergelijk voor financieringsplan, wat wij overigens bij de begroting voorstelden, hoor presenteren. Dat is heel mooi, fijn dat u ook daar het heil van inziet. Alleen, het gaat er wel om dat het volledige bedrag voorgefinancierd moet worden. Er zijn heel veel mensen in deze stad die geen 2, 3, 4, 10.000 euro op hun rekening hebben staan om die lagere energierekening mogelijk te maken.

00:54:54

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout nog een keer.

00:54:57

Mevrouw Nieuwenhout: Is de SP-fractie met GroenLinks van mening dat het energie

transcript

transitiefonds niet helemaal uit de lucht komt vallen, maar al besproken is in, als het goed is maart 2021, en dat er al wel door het college is aangekondigd dat hier over een paar maanden meer duidelijkheid en een brief en alles over komt. Dus dat dat niet helemaal een verrassing kan zijn voor de SP.

00:55:18

De heer Brandenburg: Nee, zeker niet, Voorzitter. Dat zijn we bewust. We hebben die stukken ook gelezen. Alleen in al die stukken staat: dit fonds is om de ambities op de energietransitie te bevorderen. Daar staat niks in hoe, daar staat niet in over voorfinanciering van isolatie en daarom hameren wij erop. Dat moet erin, dat moet er komen. Ik ben blij dat GroenLinks daar ook voor is inmiddels en ik hoor het ook bij de PvdA.

00:55:42

Voorzitter: De heer Boter.

00:55:44

De heer Boter: Ja, dan toch even uit de liberale hoek, je zou natuurlijk die energiecoach ook kunnen informeren dat je je overwaarde van je huis, daar kun je een hypotheek op krijgen, maar gewoon naar marktpartijen gaan en dan betaal je ook een paar euro extra, gelet op de lage rentestand en zo zou je die 20.000 euro ook kunnen financieren. Hier weer terugverdiend met je energierekening. Dus kan ook privaat en hoeven we het niet als gemeente te doen.

00:56:03

De heer Brandenburg: Zolang die energiecoach gewoon in dienst komt en daar meer dan het minimumloon voor krijgt, mag die van mij adviseren wat hij wil. Want, Voorzitter, we moeten met z'n allen voorkomen dat juist deze mensen die het niet kunnen betalen, of de mensen met, in de woorden van het college minder financiële draagkracht, de komende jaren steeds meer betalen, terwijl zij die wel kunnen investeren, hun maandelijkse lasten zien dalen en hun huis in waarde zien stijgen. De energiearmoede en de ongelijkheid wilde dit college, met GroenLinks als grootste partij, het toch bestrijden. En dan snapt mijn fractie het niet, Voorzitter, dat dat niet in deze stukken staat. Sterker nog, deze stukken ademen liberale prietpraat over behoefte, over draagkracht over maatwerk en het lijkt er zelfs op dat we daarmee op termijn die ongelijkheid actief vergroten.

00:56:54

Voorzitter: De heer Rebergen.

00:56:57

De heer Rebergen: Dank u wel, Voorzitter. Met het laatste stukje ben ik het helemaal niet eens wat de heer Brandenburg zegt, want volgens mij bij het bespreken juist van het energietransitiefonds hebben we heel goed met elkaar doorgesproken over energiearmoede en dat dat een onderdeel moet zijn van het energietransitiefonds. En nou heeft de heer Brandenburg aan: "Dat staat nergens." Maar we weten ook dat die brief eraan komt met die uitwerking. Het is toch heel logisch dat er dingen die wij hebben meegegeven bij de bespreking van het transitiefonds dat dat terugkomt in een brief waar het college mee komt.

00:57:30

De heer Brandenburg: Ja, Voorzitter, het duurt allemaal zo lang en dat heb ik hier ook al

transcript

vaker gezegd. Wij roepen dit all drie en een half jaar ongeveer. Als ze dan na deze bestuursperiode zo ongeveer, wat in de begroting vervolgt, staat ook nog niks, behalve die twee miljoen. Als het dan nu nog moet komen, dat is allemaal wel een beetje laat, hoor. En waarom bespreken we dan dit stuk nu waar isolatie onderdeel van is? Als we daar dus geen plannen over hebben en wachten op een brief? Man, man, man, zeg, het mag wel wat harder. Ik dacht dat we een klimaatnoodtoestand hadden. Ik dacht dat alle hens aan dek waren. Maar het kan allemaal wel even duren volgens dit college. Idioot!

00:58:07

De heer Rebergen: Helder.

00:58:09

Voorzitter: Nou, u heeft vast behoefte om te reageren, maar u herhaalde al wat mevrouw Nieuwenhout zei, dus laten we dat niet doen. Wie wil nog het woord voeren? De heer Bosch.

00:58:20

De heer Bosch: Dank u wel, Voorzitter. Ik twijfel of ik nog wel wat wil zeggen voordat we ook hier dingen gaan roepen als idioot. Ik weet niet of we dat moeten willen. Volgens mij is dat een hellend vlak, maar dat laat ik eventjes daar. Volgens mij kunnen wij hier heel goed over de inhoud debatteren en heeft, onder andere u, absoluut dat soort [onhoorbaar] niet nodig.

00:58:48

Voorzitter: Gaat u uw gang, de heer Bosch.

00:58:50

De heer Bosch: Maar ik ga verder en zoals heel veel partijen hier terecht benoemen waarom we van het gas af willen, is kraak en kraakhelder: bevingen, buitenlandse afhankelijkheid, prijzen en CO2-uitstoot. En dat vooral deze warmtetransitie immens groot is, lees ik ook helemaal terug in alle stukken hier en dat zag je ook terug in de beeldvormende sessies. Zoveel, zo groot gaat om huizen die er nu al staan, die je dus niet opnieuw kan ontwerpen, maar waarbij je de warmte op een andere manier naar binnen moet gaan brengen. Dat is echt immens. En als we dit in 2030 willen uitvoeren, dan moeten wij, maar ook het rijk, daar heel erg veel geld in durven te investeren. Het laaghangend fruit is uiteraard isoleren en daarin kan ik het pleidooi van de SP goed volgen. En ook nieuwe woningen en hele woningen die er nu net staan verwarmen via all-electric, ook dat is laaghangend fruit en warmtenetten voor grote flats ook. Maar de echte uitdagingen, dat zit erin dat we niet te veel huizen in onze gemeente hybride kunnen maken, want dat het biogas waar we nu dat mee dicht rekenen, daar hebben we niet zoveel en daar gaan we ook heel weinig nieuw van krijgen in de toekomst. Dus we moeten heel veel warmtenetten en heel veel all-electric. En ik vraag me af, aan het college: zijn er nu aanleidingen om aan te nemen dat we genoeg biogassen gaan krijgen in de toekomst, dat al die woningen die nu op hybride staan, dat gaan redden?

01:00:30

Voorzitter: De heer Boter.

01:00:34

De heer Boter: Ja, dan toch ook even de vraag die u aan mij stelde, want u geeft een heel pleidooi waarom we morgen van het gas af moeten. En dan vervolgens gaat u zeggen dat we

transcript

enorme warmtenetten moeten optuigen waar we dat gas weer voor nodig hebben, want die warmtebronnen hebben we niet. Hoe gaat u dit immense probleem oplossen?

01:00:49

Voorzitter: Dat debatje hebben we zonet gevoerd bij uw eigen woordvoering. De heer Bosch.

01:00:54

De heer Bosch: Ja, Voorzitter, ik kan wel kort daarop reageren. Ten eerste wordt het veel efficiënter als je het globaal opwarmt. Ten tweede heb je die warmte al. En ten derde, we doen het niet om onze doelen te halen. We doen dit om onze aarde over te dragen naar de toekomst op een leefbare manier. Dus dat de doelen dan zeggen dat het gas gebruiken, dat maakt mij persoonlijk helemaal niets uit. Het gaat erom dat we minder CO2 uitstoten in ons huis verwarmen. En daarin helpt de warmte gebruiken van bijvoorbeeld datacentra enorm. En warmtenetten voor woningen die geen flats zijn, ook dat is een enorme uitdaging, mede omdat daar het vraagstuk in blijft zitten of mensen meedoen of niet, of ze die die vrije keuze hebben. En ik heb dat al eventjes verwerkt in een interruptie richting het CDA, maar ik zou wel graag willen weten wat de mening van de wethouder hiervoor is, dat op het moment dat het prima rendabel is, dat we dan uiteindelijk wel een keer dat kunnen verplicht maken. Ik denk dat dat de hele transitie betaalbaarder maakt, omdat je dan niet twee netten in één wijk moet hebben. En dan wil ik graag afsluiten met een compliment dat de kennisinstellingen worden betrokken bij de grootschalige pilots die worden gedraaid. Dat vinden we belangrijk en dat is goed dat die hierin staat. Dank u wel.

01:02:20

Voorzitter: Dank u wel. We gaan een beetje door de tijd heen.

01:02:25

De heer Brandenburg: Ja, even over het begin van de woordvoering van de heer Bosch. Ik wil even heel helder maken dat mijn classificatie idioot ging over het feit dat dit allemaal veel te lang duurt en geen aanval richting één van mijn collega-raadsleden was.

01:02:39

Voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Wrede.

01:02:42

Mevrouw De Wrede: Dank u wel, Voorzitter. Ik ben wel heel blij dat dat nu even uit de lucht is gehaald. Er is al heel veel gezegd en het zal u vast verbazen, maar de Partij voor de Dieren heeft er niet zoveel aan toe te voegen. Wij vonden de analogie van het waterschap niet zo heel goed getroffen om een warmteschap op te richten voor de markt van warmte. Omdat een waterschap eerder een soort monopolie is waarbij de geborgde zetels ervoor zorgen dat de waterstand ondergeschikt wordt gemaakt aan de economische belangen. Dus misschien is het idee van een soort fysieke marktplaats of zo geschikter. Maar goed, fysiek zal het ook niet worden. Isolatie is natuurlijk het allerbelangrijkste. Wij sluiten ons aan bij de opmerkingen die hierover zijn gemaakt en het is een waanzinnig complex gebeuren en er gaat vast ook heel veel fout in de toekomst. Ik denk dat we daarvan uit kunnen gaan. Er zijn heel veel onbeantwoorde vragen. Die zijn allemaal ook al gepasseerd. We zijn heel benieuwd naar het antwoord van het college op de vraag van de SP. In hoeverre is er vanuit de gemeente financiële ondersteuning voor particuliere eigenaren met weinig geld. Mevrouw Nieuwenhout heeft daar ook al wat dingen over gezegd. Onze mening over

transcript

biomassa en mestvergisting is wel bekend en we hebben er verder niets aan toe te voegen, behalve de constatering dat hoe het ook zij, wij deze kant op moeten, ondanks alle vraagtekens en aanhalingstekens die daarbij geplaatst kunnen worden.

01:04:27

Voorzitter: De heer Rebergen wil heel graag een vraag stellen. Kort.

01:04:31

De heer Rebergen: Ja, dat klopt. Mevrouw De Wrede begint nou ook over die betaling voor mensen die de middelen niet hebben. Hoe kijkt mevrouw De Wrede aan tegen de [onhoorbaar] tegoedbonnen zoals die worden genoemd in het nationaal programma?

01:04:48

Mevrouw De Wrede: Hartstikke mooi natuurlijk. Alles dat werkt om die tekorten die particulieren gewoon echt hebben om hun woningen te isoleren weg te werken, zijn natuurlijk mooi meegenomen. Maar een tegoedbon klinkt niet echt als 20.000 euro. Ik heb wat dat betreft meer vertrouwen in de suggesties die zijn gedaan over soort jaar van hypotheek en dergelijke om die investeringen op te kunnen hoesten en dan zullen we daarmee aan de bak moeten.

01:05:24

Voorzitter: Dank u wel. De heer Van Kesteren, wilt u nog het woord voeren?

01:05:30

De heer Van Kesteren: Jazeker. Hoort u mij?

01:05:34

Voorzitter: Zeker hoor ik u.

01:05:35

De heer Van Kesteren: Dan is nu tijd voor een aantal overpeinzingen over alle goedbedoelde intenties van dit college, Voorzitter. De PVV zegt toch iedere keer maar weer: "Van het Groningse gas af, ja. Maar van het gas af? Nee. Want aardgas is schoon, aardgas is haalbaar, aardgas is betrouwbaar. Maar bovenal, voorzitter, aardgas is betaalbaar." Maar toch, ondanks deze kennis gaan we aardgasvrije wijken en dorpen realiseren en dat staat gelijk aan stap voor stap verder de armoede in. En deze klimaatmissie, Voorzitter, die wordt heel goed aan de inwoners aan de man gebracht en uitgelegd, maar wel op een eenzijdige wijze. Overal in het land zijn dergelijke projecten in bestaande woonwijken mislukt. En toch gaan we hier mee door. Niet op te brengen investeringen met nauwelijks rendement, men krijgt de woning nauwelijks warm, de energienota reist de pan uit en de kosten om woningen te isoleren hebben de mensen niet. Kan het college dan aangeven waarom het in Groningen dan niet gaat mislukken? Daar is de PVV-fractie wel heel erg benieuwd naar. Terwijl het in Nederland overal in allerlei wijken gewoon mislukt. En zonder miljarden aan subsidie, Voorzitter, die ook aan andere belangrijke zaken kunnen worden uitgegeven, zijn het aardgasvrij maken en het draagvlak van de baan als er geen subsidie is. En de PVV-fractie vindt de miljarden aan subsidie die de klimaatobsessie opsoupeert weggegooid geld. En de PVV-fractie stelt dan andere prioriteiten voorop die veel meer recht doen aan het welbevinden van onze inwoners en dat zijn echt de investeringen met rendement, investeringen in de basisvoorzieningen, de kerntaken van een gemeente, de zorg, de

transcript

armoedebestrijding op preventieve maatregelen om armoede te voorkomen, lagere lasten voor de inwoners, een prettige woon-werk en leefomgeving. Dat zijn allemaal belangrijke zaken. En tot slot, daar wil ik mee afsluiten, Voorzitter, is de laatste vraag aan het college: kan het college nou eens gewoon echt aangeven wat de knelpunten zijn die het aardgasvrij maken in bestaande woonwijken waar men tegenaan loopt? Dat zou ik graag ook van het college willen horen. Dus niet alleen dat mooi weer verhaal, maar ook eens de echte knelpunten waar men mee worstelt. Dank u wel.

01:08:22

Voorzitter: Dank u wel. Voor de beantwoording ga ik naar het college. De wethouder.

01:08:33

Wethouder Broeksma: Dank u wel, Voorzitter. Een aantal punten zijn genoemd door de fracties: de geopolitieke overwegingen, de aardbevingen, de stijging van prijs van aardgas, de CO₂-uitstoot. Hoeveel redenen heb je nodig om van het aardgas af te willen? Veel partijen zeggen een belangrijke voorwaarde voor isolatie.

01:08:56

Voorzitter: De heer van Kesteren, wilt u de microfoon uitzetten?

01:09:04

Wethouder Broeksma: En kan isolatie op een goede manier als een begin zijn van alles. De energie die je niet gebruikt, hoef je ook niet te verduurzamen. En u kent ons beleid, we denken dat we 1/3 van de energie zelf willen opwekken, 1/3 van energie zal van buiten de gemeente komen en 1/3 van de energie, ongeveer 35 procent, misschien 40 procent zal door isolatie moeten bespaard worden. Kernpijlen van het beleid door een aantal partijen genoemd. Dat willen we ook doen. Dat doen we ook. Daar praten we over met de woningcorporaties. Daar praten we ook mee via ons energieloket met wijken, met buurten en met individuen. En er wordt wat een beetje geschamperd over het energieloket, wat heb je daar precies aan, de subsidie? Je krijgt een informatie op wat je zou kunnen doen, maar we doen ook concreet dingen. We geven informatie over subsidies. Er zijn inkoopacties, informatie over het geld kunnen lenen bij het warmtefonds of bij de provincie heeft ook een fonds waarvoor geen eigen bijdrage nodig is, het fonds energietransitie willen we oprichten, u weet dat. We komen in januari bij u met regels hoe we dat willen uitgeven. U bent daar zelf bij wat we met die gelden gaan doen. Dus dat levert in ieder geval ook al een besparing op en die besparing kun je ook weer gebruiken. Je energierekening gaat naar beneden en daarmee zou je de lening kunnen aflossen. Dus ook mensen met weinig overwaarde of die die middelen niet hebben. En dat is natuurlijk in elk document wat het college stuurt naar de raad staat het woord de energiearmoede in of als onderdeel van grotere armoede. Dus het is voor op het netvlies bij ons. En misschien vorige week, toen de SP om meer, meer, meer vroeg, toen was ik net toe aan het volkshuisvestingsfonds. Dat is dan ook inderdaad meer, 10,5 miljoen. Dat is precies wat ziet op particuliere eigenaren om te kunnen verduurzamen, dan wel te isoleren of beiden. Dus er zijn voldoende middelen en het staat voor op het netvlies bij het college. Het warmtenet.

01:11:12

Voorzitter: De heer Brandenburg.

transcript

01:11:14

De heer Brandenburg: Ja, voorzitter, er zijn voldoende middelen. Maar stel iemand uit Beijum die op dit moment zijn huis wil isoleren, echt isoleren: vloerverwarming dak, verwarming, HR ++ glas, hoe kan die nu zonder eigen investering vooraf dat voor elkaar krijgen? Kan dat nu in de gemeente? En wat doet de gemeente daaraan?

01:11:37

Wethouder Broeksma: Ja, warmtefonds.

01:11:38

De heer Brandenburg: Ja, iets meer graag. Warmtefonds, wat is dat dan? Regelt de gemeente dat? Waar staat dat in deze stukken?

01:11:44

Wethouder Broeksma: Dat is het energieloket +. De twee pijlers: een warmtenet en een energieloket. Dus dat is een tweede pijler waar we het over hebben, waar we subsidie informatie geven over alle subsidies die er bestaan. De heer Boter had het over de overwaarde van een huis die je zou kunnen inzetten. Dus op het moment dat je je huis isoleert, daar in waarde stijgt, zou je dat kunnen belenen en daar met de lage rente die er nu is, kun je dat met de korting op je energierekening terugbetalen. Dus er zijn gewoon middelen en ik ben het met u eens dat het niet voor iedereen geschikt is. Dus daarom komt dit college met een fonds energie-transitie om juist die mensen, ik heb 230.000 inwoners die mij allemaal even lief zijn, waarvan ik allemaal wil dat ze meedoen met de energietransitie, net als u. Eén van de pijlers is het energieloket, de andere pijler is het warmtenet in het noordwesten, NWA 2030. En dat is corporatiebezit en daar zijn grondgebonden woningen. Soms is dat gespikkeld bezit, corporatiewoningen die verkocht zijn aan de bewoners. Dus dan hebben we het niet over de villa's, maar over de eenvoudige woningen, wat wat er niet per se de grote rijkdom is. Dus ook die willen we aansluiten en die willen we gebruik maken van het warmtenet bij die corporaties om te kijken of dat ook de grondgebonden woningen, die particuliere eigenaren daar gewoon in één keer mee kunnen doen. Dat is eigenlijk een ander onderwerp Kunnen we die particuliere eigenaren verplichten? Nee, dat kan niet. De wet staat dat niet toe. Of we dat zouden willen, dat is door een aantal partijen ook genoemd, als iedereen op het warmtenet over gaat, omdat het goedkoper is, duurzamer is, minder fluctuaties in de prijzen, ga je dat doen of hou je het aardgasnet met alle investeringen erbij, onderhoudsverplichting, hou je dat in stand voor die laatste in de wijk die dan nog op aardgas wil? Nou, de wetgeving staat dat laatste toe. Dus verplichten als je nog een gasaansluiting wil houden, niemand verplicht je om daar afscheid van te nemen, maar de rentabiliteit van beide systemen gaat natuurlijk achteruit. Dus netto, als je macro bekijkt, is dat voor de samenleving als geheel niet de beste manier om naar de verwarming van je huis te kijken. Iets vergelijkbaars geldt voor particuliere verhuurders. We hebben geen mogelijkheden om ze te verplichten mee te gaan doen en dat is zeker in onze stad echt wel een thema. We proberen ze te verleiden. Dat proberen we te doen vanuit het energieloket. We gaan actief naar ze toe, we gaan actief ook naar VvE's toe. En VvE in een beneden- en een bovenwoning, dan heb je al een VvE. Dus de kleine VvE's ook actief benaderen om te kijken of zij mee kunnen doen, mee willen doen om op zo een manier mee te doen. We doen dat bijvoorbeeld ook met particuliere eigendom. Dat is niet per se die VvE's, maar verhuurders in De Larix. En De Larix, het warmtenet loopt daar voor deuren onder die

transcript

parkeerplaatsen langs. Iets meer dan 60 procent van de bewoners gaat mee. Sommigen zeggen: "Het zal mijn tijd wel duren, andere maken zich zorgen: moet ik nu ook andere panden kopen? Dus van klein tot groot wordt daarover nagedacht, maar juist daar de persoonlijke aandacht, er zijn veel bijeenkomsten geweest met de wijk, met individuele eigenaren en ruim 60 procent gaat mee, iets meer dan 60 procent.

01:15:13

Voorzitter: De heer Ubbens.

01:15:15

De heer Ubbens: Bedankt, Voorzitter. Mensen kunnen niet gedwongen worden, maar in de stukken lees ik: 2030. Als alle woningen zijn aangesloten op het warmtenet, dan kan het aardgasnet worden verwijderd. Dus als daar nog één klein huisje is die dat niet wil, dan kan het aardgasnet niet worden verwijderd. Begrijp ik dat goed? Of is dat toch misschien of wachten we nog op wetgeving daarover?

01:15:41

Wethouder Broeksma: Dat is de huidige wetgeving, zoals u dat net aangaf. Maar de vraag is of dat macro gezien de meest verstandige manier is om met publiek geld om te gaan.

01:15:52

De heer Ubbens: Ik begrijp dus goed dat het plan van het college is om het gewoon 2030 af te sluiten.

01:15:58

Wethouder Broeksma: Wij kunnen geen gas afsluiten.

01:16:02

De heer Ubbens: Oké, maar wat is dan het plan? Zou u dat graag willen dat per 2030 die wijken allemaal van het gas af gaan, ook als er nog mensen zijn die dan nog niet op het warmtenet zijn aangesloten?

01:16:16

Wethouder Broeksma: We laten geen mensen in de kou staan natuurlijk. Het is het meest rendabel voor een warmtenet als er veel mogelijk mensen in diezelfde straat, in diezelfde buurt waar dat ding voorbijloopt onder de grond, meedoen met dat warmtenet. Op het moment dat twee huizen wel, dan drie huizen niet, dan weer eentje wel, en dan weer twee niet en dan weer drie wel. Dat komt de rentabiliteit van die investeringen niet ten goede. Dus één van de risico's die we ook beschrijven is dat volloop risico. Als de heer Van Kesteren vraagt: "Noem eens een paar knelpunten." Er is een volloop risico. Hoeveel procent aansluitingen ga je realiseren? In de Larix, dat is iets van 26 woningen, is het iets meer dan 60 procent. Dat is 15 of 16 woningen, 17 dacht ik. Dat is iets meer dan 60 procent. Dat betekent dat een aantal niet mee moet. Dus de rentabiliteit daar is niet optimaal. We hebben daar vanuit het programma aardgasvrije wijken geld voor om daar die onrendabele top te kunnen counteren, om daarbij te kunnen leggen zodat het project wel door kan gaan. Dus op zo een manier proberen we dat te doen, maar de gemeente sluit niet af. Op zich zou ik willen dat iedereen een goed aanbod krijgt om op een warmtenet over te gaan als dat bij de deuren voorbijloopt. De mensen die dat hebben in Paddepoel zijn daar tevreden over. Er komt heet water uit de douche, de kachel doet het goed en de energierekening is lager dan

transcript

het had kunnen zijn en ook nog eens een keer lager dan het was. Dus het is niet zo dat we mensen zouden willen verplichten tot iets wat in hun nadeel is. Het is natuurlijk wel bij elektriciteit en gas kun je wisselen van leverancier, bij een warmtenet niet. Dus daar betekent ook dat de autoriteit consumentenmarkt maximumtarieven vaststelt en de WarmteStad lukt het, u weet dat, om daar ruim onder te zitten. 1.400 is het maximumtarief. We zitten zo rond de 1.050-1.100.

01:18:02

De heer Bosch: Voorzitter, zou ik mogen?

01:18:04

Voorzitter: De heer Bosch.

01:18:09

De heer Bosch: Dank u wel, Voorzitter. Op dit onderwerp, want voor mij is het volstrekt helder: twee systemen in een wijk in stand houden is niet te betalen. In een stad die vooruitloopt, zou het misschien helpen dat we dat duidelijk uitspreken en dat de wethouder aan het rijk zegt: "Wij hebben nodig dat we op termijn, als we het goed geregeld hebben, kunnen verplichten dat mensen van het systeem af moeten." Zou u zo ver willen gaan?

01:18:34

Wethouder Broeksma: We zijn in gesprek met allerlei andere gemeentes en dit is het geluid wat uit gemeenteland komt en ook wij ondersteunen dat geluid om de rentabiliteit van het warmtenet te kunnen realiseren, maar ook de rentabiliteit van dat gasnet. Voor die ene aansluiting of die paar aansluitingen in de wijk of in de straat moet je dat hele gasnet in stand houden en voeden en ook onderhouden en dat is gewoon geen efficiënt gebruik van publieke middelen. De onrendabele top, hoe hou je die aansluiting en betaalbaar? Een aantal partijen vroegen daarnaar. Nou inderdaad, die onrendabele top, die kunnen we niet zomaar oplossen. Dat is enkele duizenden euro's per aansluiting. We zoeken daar naar subsidies. Je hebt gelezen dat wij een aanvraag doen bij het groeifonds, we doen een aanvraag bij het just transition mechanism waar er dan een subsidie of een financieringsinstrument bij is om die onrendabele top te kunnen financieren, dan wel te kunnen counteren. Dus het met subsidie kunnen weg subsidiëren, om het zomaar even te zeggen. Dat brengt me ook op het punt van warmtebronnen. Hoe maak je het vol? Net had ik het over het volloop risico, dat je een net aanlegt terwijl je misschien onvoldoende warmtebronnen hebt of dat je een net aanlegt terwijl je onvoldoende partijen of burgers of corporaties hebt die de warmte afnemen. Dus dat moet een beetje gelijk oplopen met die warmteplannen. U ziet een deel van onze strategie al waar het gaat over het geluid op laten lopen van aansluiten en afname. We hebben wat kleinere bronnen, maar we hebben u ook eerder geïnformeerd dat we kijken naar de Eemshaven. Maar goed, dat is weer zoveel kilometer verderop. En een buis van de Eemshaven naar de stad met warm water erin, dat betekent die kans alleen maar rendabel te maken als dat meteen al vol is. Dus eigenlijk moet dan het fijnmazige net in de stad dan wel op orde zijn. Dus dat kunnen we doen door met kleinere bronnen dat te vullen.

01:20:32

Voorzitter: Ik onderbreek u, want de heer van Kesteren heeft een dringende vraag, geloof ik, misschien over een eerder onderwerp.

transcript

01:20:39

De heer Van Kesteren: Ja, hoort u mij, Voorzitter?

01:20:41

Voorzitter: Zeker.

01:20:42

De heer Van Kesteren: Oké. De wethouder, Voorzitter heeft het over het weg subsidiëren van de onrendabele top. Maar wat gebeurt er nou als iedereen van het gas af is en de subsidie valt weg, want dat zal een keer gebeuren? Is het dan niet zo dat juist mensen in die stadswijken waar ze al met moeite rond kunnen komen, dat die dan behoorlijk geconfronteerd worden met enorm hoge energierekening?

01:21:12

Wethouder Broeksma: Nee, dat laatste is beslissing [onhoorbaar]. De onrendabele top gaat over de aansluiting, de eenmalige aansluiting op het aanleggen van de aansluiting op het moment dat het loopt. En u weet dat bijvoorbeeld bij het warmtenet de tarieven lager zijn dan gebruikelijk. Dus een WarmteStad zelf, daar komt geen gemeentelijke subsidie bij, die houdt zijn eigen broek op.

01:21:34

Voorzitter: Die hoort bij de bronnen.

01:21:35

Wethouder Broeksma: Bij warmtebronnen, ja, dat is punt 7 of punt 8. Die warmtebron is dat gelijk op laten lopen. Ik koppel dat een beetje aan de vraag van het CDA over de planning. Juist bij deze systeemkaart proberen we helderheid te geven met wanneer je aan de beurt bent, want je kunt verwachten over de komende tijd. Zo, als ik vraag: ik ben nu aan een nieuwe Cv-ketel toe en ik zie dat ik over vijf of zes jaar op een warmtenet zou kunnen aangesloten worden voor 2030. Dan heb je wel die duidelijkheid. Advies is om dat te huren of te leasen, misschien geen nieuwe meteen aan te schaffen. Ik weet nog een tip voor ambtelijk: er zijn ook tweedehands ketels, die komen voor woningcorporaties nu massaal beschikbaar. Maar koop dan geen nieuwe ketel, maar huur een lease tot dat je warmtenet bij jou in de straat is aangelegd. En dan hebben we het over participatie. Een aantal mensen vroegen: spelen wijkraden daarin een rol? Jazeker gebeurt dat. Dus participatie is zeker bij deze warmte uitrol van groot belang. Dat betekent ook buurtwarmte 050, ook opgericht door mensen zelf. In Paddepoel was er enthousiasme. We begonnen met 400 woningen, is daar de businesscase mee rond te maken? Is met 3.000 woningen de businesscase rond te maken? Het bleek dan steeds nee, nee, nee te zijn. Nu zeggen we ook door het grootschaliger aan te pakken, denken we dat die businesscase er rond kan. Misschien een kleine, onrendabele toppen voor subsidies proberen te regelen. En de bewoners zijn betrokken in allerlei werkgroepen. De energie, de Plutozaal die in het verleden vol was. Dat loopt een beetje weg, maar we proberen dat weer op een goede manier, dan doen we ook al, op een goede manier de bewoners daarbij te betrekken. Covid heeft ons niet geholpen, maar bewoners zitten in allerlei werkgroepen om dat mee te denken en mee na te denken over hun eigen warmtevoorziening in hun eigen huis of in eigen woning waarin ze wonen. Bewoners zeggen soms ook: "Wij willen zelf een corporatie oprichten, een wijkcoöperatie of wij zoeken informatie bij een partij die al langer bestaat, de voortgang [onhoorbaar] is

transcript

daartoe bereid om veel wijken te ondersteunen. Dat doen ze ook, soms op verzoek van de bewoners, maar bewoners kunnen zelf ook een wijkcoöperatie oprichten. Dus het is echt niet zo dat het het moet bij Grunneger Power. Nee, bewoners kunnen dat allemaal zelf doen. Dat brengt me nog bij het punt van markt versus publiek. Van de ene kant wordt gezegd: "Waarom krijgt de markt niet zo een grotere rol?" Aan de andere kant hoor ik ook: "Dit is het stuk ademt de liberale prietpraat."

01:24:15

Voorzitter: Voor u verder gaat over de liberale prietpraat, mevrouw Nieuwenhout wil nog wat zeggen over de coöperaties, geloof ik.

01:24:22

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, want ik had het gevoel dat mijn zorg over de clustering van verschillende functies binnen één partij nog niet helemaal beantwoord is. Wat is de visie van het college daarover en wordt daar ook actief iets mee gedaan als er wel een te grote clustering van verschillende rollen bij een partij is?

01:24:44

Wethouder Broeksma: Ja, we hebben er zelfs een zorg als u uitspreekt. Dus we willen niet dat wij afhankelijk worden van één partij uiteraard, maar op het moment dat een buurt zegt: "Wij willen graag Grunneger Power erbij betrekken, omdat zij die kennis hebben." En Grunneger Power is ook bereid om die kennis te delen. Dat is niet een wijkcoöperaties van één buurt of één wijk. We doen het voor deze wijk en wij zijn bereid onze ervaringen te delen. Dit is een soort overkoepelende club die op heel veel plekken ervaring heeft en bereid is die ervaringen in te stellen, ook de mensen bij de buurt waar ook de 050 opgericht door Grunneger Power, samen met de mensen uit die buurt. Dus ja, ik heb hier een overzicht op welke plekken allerlei partijen betrokken zijn. En we denken niet dat daar, ik wil behoeden voor slager die eigen vlees keurt of de [onhoorbaar] die zijn eigen producten aanbeveelt. We zijn ons daarvan bewust en wij zien daar op dit moment helemaal geen enkele reden toe om daar bezorgd over te zijn. Maar de signalen zijn helder hoor, maar dat is overbodig, maar het signaal is helder. Markten versus publiek: te weinig markten, dan wel liberale prietpraat. Nou, het zal allemaal wel. Wij kiezen voor publiek eigenaarschap van het warmtenet. Dus dat is een heldere keuze. We denken dat een warmtenet van essentieel belang is en dat dat niet overgelaten moet worden aan de markt. Omdat daar werd ook gezegd: "In andere plekken, op andere plaatsen is dat mislukt." Dat is in bijna alle gevallen een samenwerking tussen publiek en privaat, waarbij het helaas zo is. Of helaas, het is te verwachten dat een marktpartij kiest voor winstmaximalisatie of maximalisatie van de aandeelhouderswaarde. Dat zijn andere uitgangspunten dan we als gemeente hebben als het gaat over onze 230.000 inwoners. Bij ons gaat het erom dat wij de publieke waarden verder brengen. De maatschappelijke waarde moet van belang zijn. Wij kunnen ons niet veroorloven dat een marktpartij aan cherrypicking gaat doen, de makkelijk aan te sluiten wijken, straten en buurten gaat realiseren en dan de gemeente of de bewoners met de gebakken peren laat zitten. In dit geval dus de gemeente die dan maar voor veel meer geld de andere partijen moet aansluiten. Wij denken dat we dat zelf moeten doen. We denken dat we in publieke handen, al dan niet via WarmteStad en via de gemeente weer op een andere manier in publieke handen moet dat warmtenet zijn, zodat we ook schaalvoordelen kunnen bereiken, zodat we ook de kosten kunnen socialiseren. Dat is niet de enige die iets verder van een

transcript

warmtenet af woont, van de hoven buis af woont, een hoger tarief betaald dan diegene die er dichterbij woont. Maar dat je alles over in feite één kamp kunt scheren en daar een gemiddelde prijs in rekening kan brengen bij iedereen.

01:27:31

Voorzitter: De heer boter.

01:27:33

De heer Boter: Ja, dit was net of ik een stereo hoorde van de heer Brandenburg in mijn linkeroor opeens over het warmtenet en over publiek. Maar er zijn toch heel veel mogelijkheden van private financiering: aandeelhouderschap op een gegeven moment in warmtenet, partijen die de warmte leveren. Misschien dat ze in Eemshaven zeggen: "Als wij dat kunnen leveren tegen een bepaalde prijs, dan leggen we die leiding aan." En in het verleden is ook wel eens bewezen dat telefonie bijvoorbeeld veel goedkoper werd als je ook private aanbieders hebt. Dus dat wil niet zeggen dat je alles weggeeft om het maar helemaal te privatiseren zoals het Engelse spoor. Maar je kunt er wel vorm in vinden waardoor investeringen ook betaalbaarder worden. Dat is toch op zich een prima weg om tot een mix te komen?

01:28:09

Wethouder Broeksma: Nou, de vraag is: het delen van de investering met een private partij, of dat het binnen de plaatjes is. Het zou wel kunnen kloppen dat voor de investering waar we het hierover hebben, dat gaar over in totaal honderden miljoenen, of je dat als gemeente zelf moet dragen of dat je daar grotere partijen bij moet zoeken. Maar die grotere partijen, onze keuze is daar om juist dat publiek te kunnen doen, zodat er ook een democratische controle is en zodat mensen die je nou eenmaal niet kunt veranderen van een warmtenet. Je kunt niet zeggen: "Doe maar andere warmte." Zoals dat bij elektriciteit en gas wel kan, kan dat bij het warmtenet niet. Dus dat betekent dat je daar afhankelijk bent van private partijen. En ik heb u het overzichtje gegeven over hoe warmtenetten in andere steden er uitzien en wat andere partijen inbreng in rekening brengen, en die zijn allemaal hoger dan het WarmteStad tarief wat wij in rekening brengen.

01:29:00

Voorzitter: Kunt u proberen af te ronden?

01:29:03

Wethouder Broeksma: Dan kom ik tot een afronding. Biogas, dat punt is nog genoemd. Is er wel genoeg biogas? Redden we dat? Nou de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het niet makkelijk wordt, maar we hebben ons wel gebaseerd op de cijfers van het klimaatakkoord. We denken ook dat door die isolatie minder biogassen nodig zal zijn en het zou kunnen dat het huidige biogas vaak door de vergisting komt, [onhoorbaar] er ook nieuwe technieken. We hebben een industrieel [onhoorbaar], om een voorbeeld te noemen, ons kan helpen om dat biogas in voldoende mate beschikbaar te krijgen. Zodat in die hybride situatie waarin je alsnog wel een gasaansluiting hebt, maar wel ook elektriciteit gebruikt, veel oplossing elektriciteit, maar toch ook gas dat je daar voldoende biogas of in ieder geval duurzaam gas hebt. Dus geen aardgas om je huis ook op de koudste dagen te kunnen verwarmen. Het wordt niet makkelijk, maar we verwachten dat het kan. Volgens mij heb ik alles gehad, Voorzitter.

transcript

01:30:01

Voorzitter: Dat geloof ik ook, maar mevrouw Nieuwenhout is nog niet tevreden en de heer Brandenburg ook niets. Mevrouw Nieuwenhout.

01:30:09

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, dank u wel. Wij hadden ook nog enkele vragen over het isolatiegedeelte voor de rest van de stad, dus niet het Noordwest gedeelte. Kan het college toezeggen verder in te gaan en daar de raad ook over te informeren hoe er meer actief naar de burgers toe wordt gecommuniceerd over de mogelijkheden, en dus de de natuurlijke momenten beter kunnen worden benut? En ook over de de technische en installatiebranche, hoe die goed geoutilleerd kan worden om dit op te lossen?

01:30:43

Voorzitter: De wethouder.

01:30:45

Wethouder Broeksma: Ja, misschien wel goed om een overzicht te geven van wat de energie[onhoorbaar] precies allemaal doet. Dus ook actief communiceren hoort daarbij en ik kan u wel een notitie sturen over hoe we dat aanpakken. En uw aansporing natuurlijk goed. Als het gaat over zijn er voldoende bedrijven om te installeren, nou u kent de arbeidsmarkt. Dat is niet makkelijk. U gaf ook zelf een voorbeeld uit uw privésituatie. Als we inkoopacties maken, die inkoopacties kunnen over isolatie gaan, het kan over HR + gas gaan, het kan over zonnepanelen gaan. Op een aantal dingen maken we afspraken met het installatiebedrijf. Op het moment dat je een offerte doet en die offerte wordt geaccepteerd, dat die ook inderdaad geïnstalleerd wordt. Dus op zo proberen we ook. Dat is goed voor ons, dat is goed voor onze burgers, dat is goed voor de installatiebedrijven omdat ze daarmee veel klanten binnen kunnen krijgen via de offertes die ze kunnen uitbrengen. Maar ik vertel u geen geheim dat het in de technische branches nu zoeken is naar personeel.

01:31:37

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, daarom zou ik graag een actieve houding van het college richting de installatiebranche willen en dan specifiek ook voor de installatie van hybride warmtepompen, want daar zit volgens mij een heel grote lacune.

01:31:51

Wethouder Broeksma: Ja, dat doen we dus via die inkoopacties waarbij we dus bedrijven contracteren die aanbiedingen mogen doen en dan ook de verplichting hebben te leveren op het moment dat een offerte geaccepteerd wordt.

01:32:01

Voorzitter: De heer Ubbens.

01:32:02

De heer Ubbens: Ja, nog even ter aanvulling. De wethouder gaf een paar tips van een tweede [onhoorbaar], een tweedehands Cv-ketel of gaan maar leasen. Daar zijn, begrijp ik dus alle inwoners van de wijken waar een warmtenet is, eigenlijk over geïnformeerd? Die weten dat allemaal, brieven in de burg had van: hier wordt warmtenet aangesloten de komende jaren, dus koop geen nieuwe Cv-ketel meer. Of moet dat nog? En hoe gaat het college dat dan doen?

transcript

01:32:26

Wethouder Broeksma: Nou, dat is wel een goede vraag. Het warmte transitieplan is nog niet vastgesteld. U weet dat. Volgens mij hebben we het er vanavond over een staat het volgende week op de agenda. Het is goed om daar actiever te communiceren, ook dit soort praktische tips. Mevrouw Nieuwenhout had het over actief communiceren naar de bewoners toe. Dat gaan we natuurlijk goed uitrollen op een manier. Daar hebben we dat energieloket ook voor. Daar zijn energiecoaches voor. Daar komen we bij de mensen thuis. Dus op allerlei verschillende manieren doen we dat. Huis aan huis folders met inkoopacties, dat doen we actief. Aansporingen terecht en dank u wel daarvoor.

01:33:28

Voorzitter: De heer Brandenburg.

01:33:34

De heer Brandenburg: Nee, het kan kort, Voorzitter, want ik heb even zitten googelen en dat woonfonds of dat warmtefonds waar de wethouder het over heeft, dat is gewoon een nationale energie bespaarlening met een rente van 1,8 procent, waarbij een inkomenstoets wordt gedaan. Dus hoezo geen voorfinanciering? De hypotheek op hoge levert adviseurskosten met zich mee, levert notariskosten met zich mee. Hoezo geen vooraf investeringskosten? Al die subsidies waar de wethouder het over heeft, zijn allemaal achteraf. Daar moet je vooraf investeringen voor doen. Dus het antwoord op mijn vraag: wat kan iemand in Beijum of de Wijert die niets kan voorfinancieren of geen grote lening aan wil, nou doen in deze gemeente, is het antwoord: afwachten totdat we eindelijk over dat energie transitiefonds gaan spreken.

01:34:20

Wethouder Broeksma: Voorzitter, dat lijkt me niet de goede conclusie. U noemt adviseurskosten, u noemt hypotheekkosten, notariskosten, die zijn samen allemaal mee te financieren. Dat weet u ook wel.

01:34:31

Voorzitter: Ik stel voor dat u desgewenst dit debat in de raad voortzet. We moeten nog even kijken wat we met dit voorstel doen. Het is een raadsvoorstel. Kan dat conform? Komen daar moties over? Zo ja, waar gaan die moties over?

01:34:48

Voorzitter: Amendement, denk ik.

01:34:50

De heer Ubbens: Ja, ik denk dat we wel wat moeten amenderen om toch iets met de isolatie te gaan doen en dat energie transitiefonds dan maar naar voren trekken. Want het is onzin om dit vast testellen maar dat fonds nog niet.

01:35:02

Voorzitter: U kondigt een amendement aan. Blijft het daarbij? Kan ik nog meer verwachten?

01:35:10

De heer Ubbens: Die van het energietransitiefonds wil ik nog wel eens even overleggen met de heer Brandenburg.

transcript

01:35:15

Voorzitter: Goed, dan wachten we dat af. Dan zetten we het gesprek volgende week voort. Dan sluit ik deze vergadering. We gaan over vijf minuten verder met het volgende onderwerp: zonneparken en zon op dak.